

ΜΑΪΟΣ '92

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

**ΕΛΛΑΔΑ
ΝΕΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ – ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ**

- «Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ»
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
- «Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ»
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ INTERCONTINENTAL

ΜΑΪΟΣ '92

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

**ΕΛΛΑΔΑ
ΝΕΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ – ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ**

- «Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ»
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
- «Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ»
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ INTERCONTINENTAL

Αθήνα, 18 Μαΐου 1992

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΜΑ: «Η θέση της Ελλάδας απέναντι στις νέες εξελίξεις»

Θα μιλήσω για ένα θέμα που, σαφώς, δεν είναι οικονομικό, είναι κατ' εξοχήν πολιτικό και ελπίζω να ανταποκριθώ στις προσδοκίες σας.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και των καθεστώτων του Σοβιετικού μπλοκ πραγματοποιήθηκε σαν να είχε κερδηθεί από τη Δύση ένας Τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος, ο οποίος, βέβαια, ποτέ δεν έλαβε χώρα.

Η κατάρρευση δεν ήρθε καν σαν αποτέλεσμα μιας γνήσιας λαϊκής εξέγερσης. Ήταν κατάρρευση εκ των ένδον. Κατέρρευσαν γιατί την απομόνωσή τους από τη Δύση είχε διαδεχθεί ένα καθεστώς πολλαπλών διασυνδέσεων με αυτήν.

Τα καθεστώτα αυτά κατέρρευσαν, όταν ανέπτυξαν ουσιαστικές επαφές με τον παγκόσμιο καπιταλισμό. Η επανάσταση στις επικοινωνίες, οι νέες τεχνολογίες, η εντυπωσιακά υψηλότερη παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα, τα ελκυστικά καταναλωτικά αγαθά –το πακέτο που προσφέρθηκε από τη Δύση– μετατράπηκαν, αν θέλετε, σε Δούρειο Ίππο. Ένα Δούρειο Ίππο που υπέσκαψε τα καθεστώτα.

Αυτές οι κοινωνίες για τις οποίες μιλάμε, το ανατολικό μπλοκ, στερούνταν ενός κυρίαρχου χαρακτηριστικού του καπιταλισμού: της σύμφυτης ώθησης για συνεχή επέκταση στα πλαίσια μιας διαδικασίας που ο Joseph Schumpeter χαρακτήρισε σαν μία διαδικασία «Δημιουργικής Καταστροφής».

Η νίκη του καπιταλισμού, πρέπει να αποδοθεί στη «διάρκη επανάσταση» που είναι η πεμπουσία του.

Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να αποδοθεί σε νέες τεχνολογίες (ιδιαίτερα στην επανάσταση στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας), που αναπτύχθηκαν στα τρία μητροπολιτικά κέντρα: τις ΗΠΑ, τη Δυτική Ευρώπη και την Ιαπωνία.

Αυτά τα τρία κέντρα αποτελούν την τρόικα, που ξεπερνώντας και γκρεμίζοντας ακόμη, τα σύνορα των κρατών, εξαπλώνεται παγκόσμια και οδηγεί στην πλήρη διεθνοποίηση της αγοράς.

Σ' αυτό το σημείο, επειδή φαίνεται να λέω πολλά θετικά για τον καπιταλισμό, επιτρέψτε μου να τονίσω πως η αδιαμφισβήτητη δυναμική του εμπεριέχει και την «καταστροφική» της όψη:

- α. Ανισότητα και διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ Βορρά και Νότου και κάθε χρόνος που περνά το χάσμα μεγαλώνει.
- β. Κοινωνίες των δύο τρίτων στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες της Δύσης, ανεργία, ιδιαίτερα στους νέους και τις γυναίκες, και ξέρουμε πως αυτό οδήγησε πρόσφατα στην έκρηξη του Λος Άντζελες, του Σαν Φρανσίσκο, του Τορόντο.
- γ. Καταστροφή του περιβάλλοντος, στο βωμό του πρόσκαιρου κέρδους.

Το τέλος του ψυχρού πολέμου άνοιξε την αυλαία σε μια νέα δύσκολη εποχή. Εποχή ρευστότητας, αστάθειας και ανασφάλειας.

Σε σχέση με το δυτικό πλέγμα, μόνο η Ελλάδα έχει εκτεθεί σε νέους κινδύνους, σε ό,τι αφορά την ασφάλεια και την εδαφική της ακεραιότητα. Είναι χαρακτηριστικό ότι είμαστε η μόνη δυτική ευρωπαϊκή χώρα, που υφίσταται κινδύνους πρόσφατους, πέρα από εκείνους που υπήρχαν στο παρελθόν.

Οι εθνικιστικές και αυτονομιστικές τάσεις που εκδηλώθηκαν αμέσως μετά το τέρμα του ψυχρού πολέμου, δεν είναι ιστορικά τυχαίες.

Πριν από πολύ καιρό, δεκαετίες, είχε αρχίσει η «προώθηση» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εφαρμογή, όμως, στην πορεία, αυτών των κανόνων, αυτών των αρχών, έγινε άκρως επιλεκτική. Φτάσαμε στο σημείο, όταν μιλάν για τους Κούρδους, για το Κουρδικό έθνος, να τους βλέπουν σαν τρομοκράτες.

Περάσαμε, με την «Χάρτα των Παρισίων, στο επόμενο στάδιο, την προώθηση της αυτονομίησης των μειονοτήτων και την υπονόμευση του πολυεθνικού κράτους. Και εδώ, όμως, η εφαρμογή είναι σαφώς επιλεκτική. Η Βοσνία π.χ. είναι τριεθνικό κράτος, αναγνωρίστηκε όμως από την Κοινότητα, με βάση της νέες αυτές αρχές, που παραβιάζονται ακριβώς από την περίπτωσή της.

Το ίδιο ισχύει βεβαίως και για τη λεγόμενη Δημοκρατία των Σκοπίων «της Μακεδονίας» όπως αυτοί την λένε. Και αυτή δεν αποτελεί έθνος, αλλά είναι μια σειρά από εθνότητες, οι οποίες ζουν κάτω από το κράτος, την πολιτεία, της δημοκρατίας αυτής.

Και αυτό αποτελεί μια παράβαση, απόκλιση από τη βασική αρχή, η οποία εξυπηρετεί τη ΔΑΣΕ και τις νέες ιδέες. Βλέπουμε ότι είναι εντελώς επιλεκτική η υπόθεση. Όπου συμφέρει, υπάρχουν προβλήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου δεν σε συμφέρει, δεν υπάρχουν.

Η διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας, δυστυχώς, είναι έργο των χωρών της ΕΟΚ και είναι βέβαια ιδιαίτερα έργο της Γερμανίας. Σ' αυτή την περίπτωση, και μόνο σε αυτή, κατόρθωσε η Κοινότητα να παραμείνει ενωμένη (με εξαίρεση βέβαια την αναγνώριση των Σκοπίων, όπου το θέμα τρέχει).

Ήταν δυστυχώς η πρώτη εφαρμογή «κοινής εξωτερικής πολιτικής». Υπενθυμίζουμε ότι στον Πόλεμο του Κόλπου, η Κοινότητα δεν είχε κατορθώσει να διαμορφώσει κοινή και ενιαία στάση.

Στο Μάαστριχτ —μεταφέρομαι σε άλλο πεδίο σχετικό— τέθηκαν οι βάσεις για την ολοκλήρωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλειας, σαν απαραίτητου στοιχείου μιας ενιαίας εξωτερικής πολιτικής. Τα όργανα αυτά του ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλειας είναι η ΔΕΕ, ένα νέο ΝΑΤΟ αγνώστου χαρακτήρα ακόμη και η ΔΑΣΕ.

Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται ισχυρές τάσεις δημιουργίας σφαιρών επιρροής, που υπονομεύουν την πορεία προς την ενωμένη Ευρώπη. Θέτουν σαφώς υπό αμφισβήτηση την πορεία αυτή και θα έχω τώρα την ευκαιρία να σχολιάσω, όσο αντικειμενικά μπορώ, την πολιτική που ακολουθούν οι τέσσερις μεγάλοι της ΕΟΚ, σε σχέση πάντα με το ρόλο της υπερδύναμης των ΗΠΑ.

Για τη Γερμανία μάλιστα, θα πρέπει όταν λέμε ΕΟΚ, πιστεύω, να λέμε ΕΟΚ- Γερμανία ή Γερμανία - ΕΟΚ. Και τα δύο νομίζω εκφράζουν καλύτερα την εικόνα.

Η βασική επιδίωξη της Γερμανίας είναι η ενίσχυση του πολιτικού της ρόλου, μέσα και έξω από την Ευρώπη. Στόχος της είναι ο πολιτικός της λόγος να γίνει ισοδύναμος της οικονομικής της δύναμης.

Στην Ευρώπη επιδιώκει να κυριαρχήσει στην Κοινότητα με τη διεύρυνση σε «συγγενείς» χώρες (Αυστρία και άλλες πολλές) και την αλλαγή των δομών ασφάλειας, ώστε να περιοριστεί ο ρόλος των ΗΠΑ και να αναβαπτισθεί ο δικός της.

Οι ΗΠΑ προωθούν την ενδυνάμωση του NATO και διεύρυνση του χώρου παρέμβασης. Η Γερμανία αντίθετα υποστηρίζει τον περιορισμό του στρατιωτικού του ρόλου, τον εξευρωπαϊσμό του και την ενίσχυση και διεύρυνση της ΔΕΕ.

Οι γεωπολιτικές και γεωοικονομικές επιδιώξεις της, αναφέρονται στην κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, στις Δημοκρατίες της Βαλτικής, στα Βαλκάνια, στην κεντρική Ασία και στην Τουρκία.

Αντιπαράθεση υπάρχει μεταξύ ΗΠΑ και Γερμανίας, στη συνάντηση των κοινοτικών εταίρων με τους NATOικούς. Συγκεκριμένα, αντέδρασε η Γερμανία στην πρόταση Μπίκερ να ονομαστεί Γιουγκοσλαβικό το νέο κράτος Σερβίας - Μαυροβουνίου. Πρωτοστάτησε στην κοινοτική απόφαση να μη χαρακτηριστεί το σερβικό κράτος κληρονόμος της Γιουγκοσλαβίας.

Μέχρι σήμερα η παρουσία της Γερμανίας στη Βουλγαρία και την Αλβανία είναι περιορισμένη, σε αντίθεση με την παρουσία των ΗΠΑ και της Ιταλίας. Μετά την κρίση που πέρασε πρόσφατα στις σχέσεις της με την Τουρκία, λόγω του Κουρδικού, και μετά από πιέσεις βιομηχανιών όπλων, γρήγορα αναδιπλώθηκε και σταθερή της επιδίωξη τώρα, είναι η ισχυρή παρουσία της στην Τουρκία.

Η υποστήριξη των Κούρδων πιθανόν να συνδυάζεται με τη διείσδυση μέχρι την περιοχή της Μοσούλης, μέσα στο Ιράκ, μέσα από τη δημιουργία κουρδικού κρατιδίου, που θα περιλαμβάνει όχι μόνον εδάφη του Ιράκ, αλλά τουλάχιστον αυτό.

Προχωρούμε στη Γαλλία. Μετά την αποτυχία της, και ήταν μια σημαντική αποτυχία, να έχει κάποια οφέλη από την υποστήριξη των Αμερικανών στον Κόλπο, η Γαλλία επικεντρώνει τώρα το ενδιαφέρον της στην Κοινότητα, όπου ελπίζει να παίξει πρωτεύοντα ρόλο και να περιορίσει τα μεγάλα ανοίγματα της Γερμανίας.

Είναι υπέρμαχος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της κοινής ασφάλειας της Κοινότητας, με βάση πάντα τον παραδοσιακό άξονα Βόννης - Παρισιού.

Ίσως γνωρίζετε ότι πολύ πρόσφατα διαμορφώθηκε αυτή η στρατιωτική μονάδα, που αποτελείται από Γερμανούς και Γάλλους και είναι της τάξεως των 35.000 περίπου. Άλλες χώρες της Κοινότητας θα κληθούν να συμβάλλουν σε αυτό το στρατό. Είναι κάτι καινούργιο, που δείχνει όμως τις ανησυχίες της Γαλλίας.

Αποδέχεται, σε ό,τι αφορά το NATO, τον πολιτικό του ρόλο, αλλά πάντα σε συνδυασμό και με αναβάθμιση του πολιτικού και στρατιωτικού ρόλου της ΔΕΕ, ώστε να αποτελέσει το πολιτικό και

στρατιωτικό σύστημα ευρωπαϊκής ασφάλειας. Και είναι το κύριο σημείο αντιπαράθεσής της με τις ΗΠΑ.

Στο χώρο βόρειας Αφρικής, Εγγύς και Μέσης Ανατολής, η Γαλλία έχει, ιστορικά, ιδιαίτερα συμφέροντα. (Ανήκουν στον τώως ζωτικό της χώρο).

Διευρύνει τα ανοίγματα προς την Τουρκία, το είδαμε και πρόσφατα και υποστηρίζει το ρόλο της σαν γέφυρας με τις Δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ στην Κεντρική Ασία, ώστε με βάση τις παραδοσιακές της σχέσεις με την Αρμενία να διερύνει τη δική της παρουσία.

Με εξαίρεση κάποιες παραδοσιακές σχέσεις με τη Ρουμανία, η Γαλλία δεν «παίζει» στα Βαλκάνια και η πρόσφατη υποστήριξη των Σκοπίων, που δυστυχώς είναι πραγματική, πρέπει να θεωρηθεί ως προσπάθεια να αρθούν οι ελληνικές αντιρρήσεις για την αναβάθμιση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας.

Και ερχόμαστε στη Μεγάλη Βρετανία. Εδώ έχουμε τον παραδοσιακό εκφραστή των αμερικανικών συμφερόντων στην Ευρώπη (και στην ΕΟΚ).

Υπάρχει ουσιαστική ευθυγράμμιση σε θέματα ευρωπαϊκής ασφάλειας, μελλοντικής αρχιτεκτονικής και ρόλου της Ευρώπης, με τις θέσεις των ΗΠΑ.

Είναι αντίθετη η Μεγάλη Βρετανία σε κάθε προσπάθεια ενδυνάμωσης της ΕΟΚ (προβάλλει τη διεύρυνση της Κοινότητας σε βάρος της εμβάθυνσης, με στόχο τη θεσμική αποδυνάμωσή της). Υποστηρίζει τη διεύρυνση του ρόλου του NATO σε θέματα ευρωπαϊκής ασφάλειας (με τη συμμετοχή των Ανατολικών).

Υπάρχει μία σύμπραξη της Μεγάλης Βρετανίας με τις ΗΠΑ, στη Βουλγαρία και στην Αλβανία.

Υπάρχει ένα σοβαρό ερωτηματικό: ποιό ρόλο θα παίξει από την 1η Ιουλίου, σαν Προεδρία της Κοινότητας, η Μεγάλη Βρετανία στο Γιουγκοσλαβικό, όπου αναμένεται αντιπαράθεση των κοινοτικών με τις ΗΠΑ στην οριστική διαμόρφωση του εσωτερικού χάρτη;

Δεν χρειάζεται να πω, ότι η απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου, να αναγνωριστούν δηλαδή, οι Δημοκρατίες που προέρχονται από τη Γιουγκοσλαβία και να διαμελιστεί η Γιουγκοσλαβία κατ' αυτόν τον τρόπο, ήταν μία θανάσιμη λανθασμένη απόφαση που εγκυμονεί κινδύνους τεράστιους και έχει ήδη, ένα δυσβάσταχτο ανθρώπινο κόστος.

Σε ό,τι αφορά την Ιταλία, την τέταρτη μεγάλη χώρα. Ειδικό ενδιαφέρον στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο και, ακόμη, στην Κεντρική Ευρώπη.

- Πρωτοστάτησε στην ΔΑΣ της Μεσογείου.
- Ίδρυσε την Πενταγωνική (Ιταλία - Αυστρία - Ουγγαρία - Γιουγκοσλαβία - Τσεχοσλοβακία).
- Έχει ειδικό ενδιαφέρον για την Αλβανία, όπως είχε πάντα, όπου παραμένει ακόμη ιταλικός στρατός της τάξεως των 15.000 ανδρών για τη διανομή της βοήθειας, υποτίθεται. Ο ρόλος της εκεί περιορίζεται από την ανοικτή παρέμβαση ΗΠΑ και Γερμανίας.
- Αξιοποιεί στα Βαλκάνια και στην Κεντρική Ευρώπη τον ισχυρό και κάθε μέρα ισχυρότερο ρόλο του Βατικανού. Και αυτό είναι κάτι που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελληνική Ορθοδοξία.
- Τα κίνητρά της είναι κυρίως οικονομικά, όχι πολιτικά. Στα θέματα της ασφάλειας ευθυγραμμίζεται, όχι με τη Γαλλία, όπως θα ανέμενε κανείς, αλλά με τις ΗΠΑ και υποστηρίζει τη διεύρυνση του ρόλου του ΝΑΤΟ.

Μεταξύ ΗΠΑ και Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπάρχουν τέσσερα πεδία αντιπαράθεσης.

1. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση και η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, που περιλαμβάνει και τις ανατολικές χώρες. Υπάρχει σαφής αντίθεση αυτή την περίοδο, από πλευράς ΗΠΑ.
2. Σε ό,τι αφορά τη συμφωνία GATT: Είναι σαφές ότι οι περισσότερες κοινοτικές χώρες εμμένουν στην αντιπαράθεση για να προστατεύσουν τα γεωργικά τους προϊόντα και τις υπηρεσίες.
3. Υπάρχει σημαντικότερος πόλεμος επιτοκίων και ελέγχου των αγορών, και
4. Περιβάλλον: Υπάρχει κάποια αναστολή στη συμμετοχή της Αμερικής στις μεγάλες προσπάθειες που γίνονται παγκόσμια για την προστασία του περιβάλλοντος.

Και τώρα, με την άδειά σας, θα περάσω σε μερικά συμπεράσματα, τα οποία νομίζω στηρίζονται από ό,τι έχω μέχρι τώρα πει.

Το παιχνίδι των σφαιρών επιρροής υπονομεύει τη διαμόρφωση μιας ενιαίας εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής της ΕΟΚ. Πού πηγαίνουμε; Υπάρχει το ερώτημα. Αν το μόνο πολιτικό κατόρθωμα της ΕΟΚ είναι η Γιουγκοσλαβία, τότε δεν πάμε καλά.

Δεύτερο. Υπάρχει η υποβόσκουσα αντιπαράθεση στον οικονομικό τομέα, είναι η αντιπαράθεση ανάμεσα στη διεύρυνση και την εμβάθυνση της Κοινότητας. Γι' αυτό και η επικύρωση του Μάαστριχτ

από ορισμένες χώρες της ΕΟΚ δεν πρέπει να θεωρείται αυτή τη στιγμή δεδομένη.

Υπάρχει δημοψήφισμα στη Δανία και δεν γνωρίζουμε ποιο θα είναι το αποτέλεσμα. Υπάρχει ένα σημαντικό κοινό στη Γερμανία, που έχει σοβαρές αντιρρήσεις. Υπάρχει ένα σοβαρό κοινό στη Γαλλία, υπάρχει ένα σοβαρό αριθμητικά κοινό στην Αγγλία και υπάρχει βέβαια και η ίδια η Αγγλική πολιτική.

Η διεύρυνση, ευνοεί και τις ΗΠΑ, αλλά και τη Γερμανία, γιατί ουσιαστικά, εγγυάται το ενιαίο της αγοράς (που θα περιλαμβάνει πολύ περισσότερους εταίρους), αλλά συρρικνώνει τις άλλες πτυχές παρέμβασης, που είναι για την Κοινότητα απαραίτητες για την επιτυχή ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού Νότου. (Αύξηση ιδίων πόρων, ενίσχυση διαρθρωτικών ταμείων, ικανοποιητικό ταμείο σύγκλισης κ.ο.κ.).

Για το Νότο, μα ιδιαίτερα για την Ελλάδα, είναι κρίσιμο η διεύρυνση να αρχίσει αφού έχει ολοκληρωθεί πλήρως η εμβάθυνση, αφού υπάρχει το οικοδόμημα της νέας ενωμένης Ευρώπης.

Δυστυχώς, οι στόχοι του Μάαστριχτ αντανακλούν τις ανάγκες και τις δυνατότητες των χωρών του Βορρά. Σήμερα, μόνο τρεις χώρες ικανοποιούν αυτούς τους όρους, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Δανία. Καμία άλλη χώρα, ούτε η Γερμανία. Στόχος των χωρών του Βορρά, είναι η σταθεροποίηση. Μικρός πληθωρισμός, μικρά ελλείμματα, σταθερότητα. Υπάρχει ταυτόχρονα πλήρης αδιαφορία για την ανάπτυξη, για την αντιμετώπιση της ανεργίας, για την εισοδηματική ανισότητα, για τη στοιχειώδη προστασία του πολίτη, την κοινωνική προστασία.

Ο Νότος, που μας περιλαμβάνει, θα έπρεπε να είχε επιμείνει το πακέτο Delors II να είχε ψηφιστεί μαζί με τη συμφωνία του Μάαστριχτ. Διότι τι κάναμε; Συμφωνήσαμε σε όλα, με εξαίρεση τα οικονομικά και τώρα περιμένουμε να δούμε το πακέτο Delors, θα αρκεί; Θα γίνει δεκτό από όλες τις χώρες;

Ο Βορράς, και ιδιαίτερα η Γερμανία, προσβλέπει σε περικοπές ενός ήδη ισχνού πακέτου Delors. Και αυτό για μας, νομίζω, για την Ελλάδα και για τους Νότιους, με τους οποίους πρέπει να είμαστε σε συνεννόηση, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία ίσως, Ελλάδα, σημαίνει ότι θα έπρεπε να διασυνδέσουμε τη διεύρυνση με την εκ των προτέρων αποδοχή ικανοποιητικού πακέτου Delors, που έχει σχέση με τη χρηματοδότηση της χώρας μας και των χωρών του νότου.

Ποιές οι πιθανότητες για τη χώρα μας; Θα ξεκινήσω λέγοντας,

ότι αν το πακέτο Delors δεν είναι ικανοποιητικό, η προοπτική είναι σφαώς αρνητική για να είμαστε στην πρώτη ταχύτητα. Μιλώ γλώσσα ειλικρίνειας.

Εάν αυτό υπάρξει, εάν ψηφιστεί τότε χρειάζεται μια άλλη οικονομική πολιτική της χώρας μας, για να πετύχουμε τους στόχους που έχουν τεθεί, σκληρούς, δύσκολους στόχους. Μια πολιτική που θα στηρίζεται και στην ανάπτυξη –σταθεροποίηση με ανάπτυξη– και στην κοινωνική προστασία. Χωρίς κοινωνική συνοχή, τίποτα δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια της χώρας μας. Ως το τέλος του ψυχρού πολέμου δεν είχαμε καμία ανησυχία για προσβολή από το Βορρά. Μετά το τέρμα του ψυχρού πολέμου, δημιουργήθηκε και νέο μέτωπο.

Υπήρχε το μέτωπο της Τουρκίας, που θα παραμένει πάντα μέτωπο. Ευχόμεθα να συζητήσουμε ειρηνικά και θα κάνουμε κάθε προσπάθεια, αλλά δεν πρόκειται να παραχωρήσουμε ούτε σπιθαμή του εθνικού μας εδάφους ή της κυριαρχίας μας.

Με το τέρμα του ψυχρού πολέμου, διαμορφώθηκε ένα τόξο απειλής, που ξεκινάει από Άγκυρα, περνάει από τη Σόφια, πηγαίνει στα Τίρανα –και βέβαια και στη Βοσνία, αλλά με την Βοσνία δεν έχουμε άμεσα σύνορα– και χρειάζεται η άμυνά μας να πάρει και αυτή τη μορφή ενός τόξου άμυνας.

Έχουμε δηλαδή δύο μέτωπα, δεν μιλώ για την Κύπρο, γιατί το πρόβλημα είναι άλλης μορφής, αλλά υπάρχουν δύο ζωντανά μέτωπα και στα δύο μέτωπα παρούσα είναι η Τουρκία. Οι συμφωνίες της Σόφιας με την Τουρκία, οι συμφωνίες των Τιράνων με την Άγκυρα, στρατιωτικές και άλλες, καθιστούν απόλυτα σαφές ότι η Τουρκία δίνει το παρόν και εξ ανατολών και εκ βορρά.

Για αυτό υπάρχει ανάγκη για τη διαμόρφωση μιας νέας στρατηγικής και μιας νέας αντίληψης για την οργάνωση και τον εφοδιασμό των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Χρειάζονται νέες σκέψεις, νέες προσεγγίσεις.

Δυστυχώς, ούτε το NATO, ούτε η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση είναι σε θέση πράγματι να εγγυηθεί τα σύνορά μας, διότι ο κίνδυνος προέρχεται, στην περίπτωση του NATO, από σύμμαχο χώρα, την Τουρκία. Και κατέστη σαφές το '81 το Δεκέμβριο, όταν ως Υπουργός Άμυνας συμμετείχα στις διεργασίες του NATO, κατέστη απόλυτα σαφές ότι το NATO δεν πρόκειται να προστατεύσει την Ελλάδα, εάν υπάρξει επίθεση από μέλος του NATO.

Σε ό,τι αφορά τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, το άρθρο 5 καλύπτει την Ελλάδα, αλλά δυστυχώς γίνονται σήμερα στο παρασκήνιο προσπάθειες να αφαιρεθεί και από το άρθρο 5 αυτή η δυνατότητα, έτσι ώστε, όταν θα φτάσουμε εμείς να συνομιλήσουμε για τη θέση μας στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, να έχει ήδη κλείσει το θέμα της συμμετοχής της Τουρκίας και να έχει απαλειφθεί η ουσιώδης παράγραφος του άρθρου 5.

Με άλλα λόγια, θα πρέπει να στηριζόμαστε στις δικές μας κατ'εξοχήν δυνάμεις. Το μπορούμε.

Αναζητούμε σήμερα μια ευέλικτη πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική και αναζητούμε επίσης και νέα ερείσματα, μέσα στα πλαίσια του NATO, μέσα στα πλαίσια της ΔΕΕ, αλλά δεν αρκούν. Και θέλω να το τονίσω αυτό, απαιτείται μια ενιαία εθνική στρατηγική, η οποία για λόγους γνωστούς μέχρι σήμερα δεν έχει διαμορφωθεί και απαιτείται πάνω από όλα μια εθνική εγρήγορση. Οι ώρες είναι δύσκολες, αλλά ο Ελληνισμός πάντοτε έχει απαντήσει και έχει απαντήσει επιτυχώς, όταν πάρει την απόφασή του.

Κυρίες και κύριοι θα ήθελα να ευχαριστήσω, ιδιαίτερα τον κύριο Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, τους κυρίους Αντιπρυτάνεις και τον Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής, για την τιμή που μου επιφύλαξαν εδώ και όλους εσάς, για τη θερμή υποδοχή που μου επιφυλάξατε. Σας ευχαριστώ.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΑΝ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΚΑΙ Η INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE

ΘΕΜΑ: «Η Ελλάδα και η Νέα Ευρώπη»

Βρισκόμαστε στα πρόθυρα μιας Νέας Εποχής.

Η κατάρρευση του διπολισμού, η ανατροπή της μεταπολεμικής ισορροπίας, η Διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και του διεθνούς πλέγματος επιρροής της, οι συγκλονιστικές αλλαγές που ζήσαμε τα τελευταία χρόνια, μεταμόρφωσαν κυριολεκτικά τη γεωστρατηγική όψη του πλανήτη μας.

Δύσκολα όμως μπορούμε σήμερα να συλλάβουμε, σε όλη τους την έκταση και εξέλιξη, τα χαρακτηριστικά αυτής της Νέας Εποχής.

Είναι αλήθεια ότι ζούμε σε μια περίοδο ρευστότητας, αβεβαιότητας και μεγάλων αντιθέσεων.

Σε μια περίοδο αυξημένων κινδύνων αλλά και νέων ελπίδων.

Βλέπουμε, ταυτόχρονα, να αναπτύσσονται τάσεις συνεργασίας και **Περιφερειακής ολοκλήρωσης**, για να ανημετωπίσουν από κοινού οι λαοί τα μεγάλα τους προβλήματα, αλλά και την αναβίωση φυγόκεντρων διαλυτικών δυνάμεων, εθνικιστικών εξάρσεων και αντιπαραθέσεων.

Γινόμαστε μάρτυρες της συνεχιζόμενης αλαζονείας των ανεπτυγμένων χωρών, της επιλεκτικής εφαρμογής του διεθνούς δικαίου της τεχνολογικής βαρβαρότητας, του φυλετισμού και των αυξημένων οικολογικών προβλημάτων, που οδηγούν στο αδιέξοδο και την απελπισία τον τρίτο κόσμο και τους λαούς που μάχονται ενάντια στην υπανάπτυξη, στην πολιτική και κοινωνική καταπίεση.

Η κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού και του κομμουνιστικού μοντέλου, η αμφισβήτηση των ιδεολογιών, δεν μπορεί να ερμηνευθεί σαν θρίαμβος του δυτικού νεοφιλελευθερισμού.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε τα τραγικά κοινωνικά αδιέξοδα και τα

αμφίβολα οικονομικά αποτελέσματα στα οποία οδήγησε η άκριτη εφαρμογή «νεοφιλελεύθερων» προγραμμάτων, είτε στην Ευρώπη, είτε στην Λατινική Αμερική και την Ν.Α. Ασία, είτε ακόμη και στις ΗΠΑ.

Σε ότι αφορά το θέμα της ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο, στον πολιτικο-στρατιωτικό τομέα, κανείς δεν αμφισβητεί την μονοκρατορία των ΗΠΑ.

Όμως, αντίθετα με όπ συμβαίνει στον πολιτικοστρατιωτικό τομέα, στον οικονομικό τομέα οι ΗΠΑ έχουν σοβαρούς ανταγωνιστές.

Την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπου η Γερμανία παίζει πλέον ηγετικό ρόλο, την Ιαπωνία και τον ευρύτερο χώρο της Ν.Α. Ασίας και, φυσικά, την Κίνα, της οποίας τη δυναμική θα αντιμετωπίσουμε σε επόμενα χρόνια.

Είναι αλήθεια, παρά τις επίσημες δηλώσεις για ισοδύναμη συνεργασία ότι οι ΗΠΑ δεν αισθάνονται άνετα μπροστά στη δυναμική πορεία της ευρωπαϊκής κοινότητας, την αυξανόμενη οικονομική της ισχύ, την πολιτική της ενοποίησης και την προοπτική οικονομικής ενός συστήματος ασφάλειας στην Ευρώπη, πέρα από το ΝΑΤΟ.

Η προοπτική ενός ενιαίου νομίσματος απειλεί μακροπρόθεσμα το ρόλο του δολλαρίου ως κεντρικού νομίσματος στο διεθνές εμπόριο.

Το μεγάλο ερώτημα είναι, κατά πόσο είναι διατεθειμένες σήμερα όλες οι Κοινοτικές χώρες να βαδίσουν προς την ενωμένη Ευρώπη με κοινή εξωτερική πολιτική και ενιαίο Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλειας.

Και αναφέρομαι πιο συγκεκριμένα στη νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε μετά την ενοποίηση της Γερμανίας.

Σήμερα η Γερμανία μεταξελίσσεται στο μεγάλο κέντρο της Ευρώπης, με καθοριστική πολιτική και οικονομική παρέμβαση στο χώρο της Κεντρικής Ευρώπης και των Βαλκανίων.

Επιθυμεί η σημερινή Γερμανία να συνεχίσει να παίζει το ρόλο της ατμομηχανής της Κοινότητας και κάτω από ποιες προϋποθέσεις;

Μπορεί να διατηρηθεί ο ιδιότυπος γαλλογερμανικός άξονας;

Πιστεύω ότι αποτελεί κρίσιμο θέμα να συμβαδίζει η ενίσχυση του ρόλου της Γερμανίας με την ενδυνάμωση του ρόλου της Κοινότητας και μιας συνολικής προοπτικής Ευρωπαϊκής Θεσμικής Συνεργασίας.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η γερμανική υποστήριξη να διοχετεύεται μέσα από την κοινοτική πολιτική και άλλους πολύπλευρους θεσμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης.

Στη συγκρότηση της Μελλοντικής Αρχιτεκτονικής της Ευρώπης η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί το σκληρό πυρήνα.

Η οποιαδήποτε διεύρυνση της πρέπει να συνοδευθεί από την ενίσχυση των θεσμικών της λειτουργιών, την ανάπτυξη νέων πολιτικών και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των ήδη υπάρχουσών. Η διεύρυνση και οι νέες μορφές συνεργασίας δεν μπορούν να αποτελέσουν το άλλοθι για να ξεχάσουμε τις εσωτερικές ανισορροπίες της κοινότητας και την ανάγκη νέας προσέγγισης των πολιτικών της συνοχής.

Δεν μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε πρόοδος σ' αυτή την κατεύθυνση αν δεν υπάρξει προηγουμένως συμφωνία στο πακέτο Delors II και το νέο σύστημα χρηματοδότησης. Για τον Νότο αυτό αποτελεί ανυποχώρηση θέση.

Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, οι ιστορικές και παραδοσιακές της σχέσεις με τις χώρες της Βαλκανικής και της Ανατολικής Μεσογείου, την καθιστά σημαντικό παράγοντα στον καθορισμό και την ανάπτυξη της Κοινοτικής πολιτικής στο Βαλκανικό και τον ανατολικό Μεσογειακό Χώρο.

Τα τελευταία τρία χρόνια θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι η Ελλάδα δεν μπόρεσε να παίξει το ρόλο της «γέφυρας» της ΕΟΚ με τις Βαλκανικές χώρες.

Η Ελλάδα όμως αποτελεί έναν παράγοντα ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας στην περιοχή, και πρέπει να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας νέας μακρόπνοης κοινοτικής βαλκανικής πολιτικής.

Σήμερα η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα είναι να μπορέσει να συμμετάσχει ισόσημα σ' αυτή τη πορεία οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης της Κοινότητας, όπως διαμορφώνεται πλέον μετά τη Συμφωνία του Μάαστριχτ.

Το ειδικό, οικονομικό και πολιτικό βάρος κάθε χώρας θα καθορίσει το βαθμό και τη δυνατότητα συμμετοχής της στη διαδικασία λήψης των κοινών αποφάσεων και την ικανότητα να επηρεάσει τις εξελίξεις.

Η ουσιαστική πολιτική συμμετοχή της χώρας στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς και η δημιουργική παρέμβασή μας στις Ευρωπαϊκές εξελίξεις αποτελεί μια μεγάλη εθνική ανάγκη.

Όταν παρακολουθείς απαθής τις εξελίξεις που κινούνται με ταχύτητα τότε η ιστορία σε εκδικείται.

Πρέπει να βιαστούμε να κερδίσουμε το χαμένο έδαφος.

Η Ελλάδα αξίζει περισσότερο από τη μοίρα του ουρανού της Ευρώπης.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στους θεσμούς και τις διαδικασίες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι δύσκολη.

Οι προϋποθέσεις είναι σκληρές. Ικανοποιούν την νοοτροπία και τα συμφέροντα των Βορείων.

Για να μπορέσουν η Ελλάδα και οι άλλες χώρες της περιφέρειας της κοινότητας, να ανταποκριθούν στους όρους σύγκλισης των οικονομιών, που συμφωνήθηκαν στο Μάαστριχτ, απαιτείται η κατοχύρωση μιας νέας διάστασης των πολιτικών της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Στο Μάαστριχτ συμφωνήθηκε το πρωτόκολλο της συνοχής, το οποίο προβλέπει τη μεταφορά πόρων προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Ο προσδιορισμός του ύψους των πιστώσεων για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής συμφωνίας αλλά και των άλλων πολιτικών αποφάσεων του Μάαστριχτ παραπέμφθηκε στο πακέτο Delors II.

Οι προτάσεις όμως του Προέδρου Delors αποτελούν το ελάχιστο αναγκαίο.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ήδη ανηδράσεις, ακόμα και γ' αυτή την περιορισμένη αύξηση των πιστώσεων του Κοινοτικού Προϋπολογισμού.

Τι νόημα έχει άραγε η νέα σύνθηκη χωρίς τη διασφάλιση της χρηματοδότησης των πολιτικών αποφάσεων;

Πρέπει, πιστεύω, να καταστήσουμε σαφές ότι η Ελλάδα, σε συνεργασία με τους Νοτίους εταίρους, πρέπει να διασυνδέσει την διεύρυνση με την αποδοχή ενός ενισχυμένου πακέτου Delors II.

Κυρίες και Κύριοι,

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αύριο δεν είναι μόνο μια μεγάλη αγορά. Δεν είναι μόνο ένας θεσμός οικονομικών σχέσεων.

Αποτελεί ένα νέο και μεγάλο πεδίο αγώνα. Αγώνα ιδεολογικού, πολιτικού και κοινωνικού.

Πολλά εξαρτώνται και πολλά θα καθορισθούν στο μέλλον από το συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων που εκφράζονται στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σ' αυτή την κρίσιμη φάση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης είναι απαραίτητο να επικρατήσει μια πολιτική που θα βασίζεται στην αλληλεγγύη και θα στοχεύει στην ενίσχυση της δημοκρατίας, στην κατοχύρωση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και στην οικονομική ανάπτυξη.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΕΟΚ

Οι σχέσεις ΕΛΛΑΔΑΣ-ΕΟΚ μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνο μέσα στα πλαίσια μιας εθνικής στρατηγικής, της οποίας θα αποτελούν μια βασική συνιστώσα.

Μια τέτοια στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει σε γενικές γραμμές:

- το σύνολο των εξωτερικών προβλημάτων και τη συνεκτική αντιμετώπισή τους
- τους όρους της οικονομικής αναδιάρθρωσης στο εσωτερικό σε συνδυασμό με την κοινωνική δικαιοσύνη.
- το σύνολο των σχέσεων ΕΛΛΑΔΑΣ-ΕΟΚ στον οικονομικό τομέα, στον κοινωνικό χώρο, στην άμυνα, στην εξωτερική πολιτική.
- την έμφαση στην κοινωνική συνοχή στον Ελλαδικό χώρο, και την προαγωγή και αξιοποίηση του ελληνισμού.

Οι ειδικότερες επεξεργασίες της εθνικής στρατηγικής διαμορφώνονται στα πλαίσια ενός νέου πολιτικού σχεδίου κοινωνικής πορείας, δηλαδή ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου. Με τα δεδομένα αυτά πρέπει να διαφοροποιηθούμε από τις συντηρητικές πολιτικές που θα κινούνται στο αφηρημένο επίπεδο, της υπενθύμισης του κινδύνου να μείνουμε έξω από την πρώτη ταχύτητα της ΕΟΚ.

Τέτοιου είδους πολιτικές, ακόμα και αν εξειδικεύονται, δεν καταδεικνύουν τίποτα περισσότερο από τη μονομέρειά τους και την αδυναμία τους να αντιληφθούν το περίπλοκο πλέγμα σχέσεων ΗΓΠΑ-ΕΟΚ-ΕΛΛΑΔΑΣ. Παράλληλα, οι συντηρητικές και νεοσυντηρητικές πολιτικές, ενισχύουν ένα κλίμα κινδυνολογίας ενώ, σε τελική ανάλυση, οδηγούν όχι σε σύγκλιση αλλά σε απόκλιση από την ΕΟΚ.

Στο μακροχρόνιο επίπεδο οι σχέσεις Ελλάδας-ΕΟΚ θα διαμορφωθούν σε συνάρτηση με τα προβλήματα που άφησε ανοικτά η συμφωνία του Μάαστριχτ και που αποτελούν ήδη σημεία τριβής μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών. Για το λόγο αυτό, η Ελλάδα πρέπει:

1. Να διαμορφώσει την άποψη της για την κατεύθυνση που πρέπει

να πάρει η ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, καθώς και για τα όργανα που θα την σχεδιάζουν και θα την υλοποιούν.

2. Να διαμορφώσει και να διαπραγματευθεί το μοντέλο της οικονομικής πολιτικής που θα ακολουθήσει λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ευρωπαϊκές επιταγές, αλλά και κάνοντας γνωστό στην Ευρώπη ότι είναι η μόνη χώρα με αμυντικές δαπάνες ύψους 7% του ΑΕΠ της, που αντανakλούν την αδυναμία της κοινότητας, αλλά και του ΝΑΤΟ, να δώσουν ικανοποιητική λύση στα προβλήματα της εθνικής της ασφάλειας.
3. Να διαμορφώσει άποψη για την κατεύθυνση των εξελίξεων στη δομή και στη σύνθεση της Κοινότητας. Η Ελλάδα έχει κάθε συμφέρον για την είσοδο στη Κοινότητα χωρών που διατηρούν από παράδοση ισχυρές δομές κράτους πρόνοιας. Γιατί μόνο μέσα από μια τέτοια μεταβολή συσχετισμών μπορούν να ενεργοποιηθούν πολιτικές που θα υλοποιήσουν την «Κοινωνική Ευρώπη» και θα ενισχύσουν το ραγδαία αποδιαρθρούμενο κράτος πρόνοιας στην Ελλάδα.
4. Η Ελλάδα έχει κάθε συμφέρον να πιέσει προς την υιοθέτηση μιας αναπτυξιακής πολιτικής, που θα αναδιαρθρώσει τη βιομηχανική υποδομή σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Τα ταμεία συνοχής μπορούν επιτύχουν τέτοιους στόχους, μόνο μέχρι έναν ορισμένο βαθμό. Για να περιοριστεί η ανεργία και για να γίνει ανταγωνιστική η Ευρωπαϊκή οικονομία χρειάζεται η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης βιομηχανικής πολιτικής.
5. Η Ελλάδα σαν χώρα με τη μεγαλύτερη δημοκρατική παράδοση, πρέπει να κινηθεί προς την κατεύθυνση του περιορισμού του «δημοκρατικού ελλείμματος».

Στο βραχυχρόνιο επίπεδο οι σχέσεις της Ελλάδας με την ΕΟΚ θα επηρεασθούν άμεσα από τη λύση που θα δοθεί στο πρόβλημα των Σκοπίων. Η Κοινότητα δοκίμασε για δεύτερη φορά — μετά την κρίση του Κόλπου — να διαμορφώσει μια κοινά αποδεκτή πολιτική για ένα εξωτερικό ζήτημα και δεν πέτυχε για λόγους δομικών αδυναμιών.

Θα ήταν παράλογο να υπονομεύσει η κοινότητα τη συνοχή της, καταργώντας στη πράξη τη μόνη αρχή που της μένει στο επίπεδο της εξωτερικής πολιτικής, αυτή της Κοινοτικής Αλληλεγγύης, με την αναγνώριση των Σκοπίων με το όνομα Μακεδονία. Και μάλιστα σε μια περίοδο που η ίδια, πέρα από ανπιθέμενα συμφέροντα και από αδυναμία προσδιορισμού κοινών αρχών πολιτικής, δεν διαθέτει ούτε τους απαραίτητους μηχανισμούς για την υλοποίηση της εξωτερικής πολιτικής της.